

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/1999 vp

Hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastus- toimilain muuttamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä lokakuuta 1999 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi (HE 87/1999 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pelastusylijohtaja Pentti Partanen, hallitusneuvos Esko Koskinen, neuvotteleva virkamies Mika Kättö, neuvotteleva virkamies Matti Ollinkari, rajavartiolaitoksen esikunnan osastopäällikkö Juhani Uusitalo, tietoliikennejohtaja Janne Koivukoski, poliisitarkastaja Hannu Hannula ja ylitarkastaja Kari Pas-tuhov, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Marja-Liisa Partanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Jari Perko, liikenneministeriö
- toimistopäällikkö Maija Kleemola, Tietosuo-javaltuutetun toimisto
- komisario Arto Rajala, Jyväskylän kihlakun-nan poliisilaitos
- komisario Pekka Ylikippari, Salon kihlakun-nan poliisilaitos
- hätäkeskuksen päällikkö Juha-Veli Frantti, Salon seudun hätäkeskus
- hätäkeskuksen päällikkö Jukka Jalasvuori, Keski-Suomen hätäkeskus

- hätäkeskuksen päällikkö Ari Tielinen, Pohjois-Karjalan hätäkeskus
- hätäkeskuksen päällikkö Risto Vähäkangas, Jokilaaksojen hätäkeskus
- kehittämisspäällikkö Jouko Heikkilä ja johtava lakimies Antero Oksanen, Suomen Kunta-liitto
- maakuntajohtaja Esa Latva-Rasku, Etelä-Pohjanmaan liitto
- maakuntahallituksen puheenjohtaja Roy Sabel, Keski-Pohjanmaan liitto
- johtajaylilääkäri Timo Keistinen, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
- rehtori Lauri Pajulahti, Pelastusopisto
- hallinto- ja talousjohtaja Jukka Finska, Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveystalvvelu-keskus
- sosiaalityöntekijä Eila Kivirinta, Salon kau-punki
- pelastuskomentaja Kari Lehtokangas, Helsin-gin kaupungin pelastuslaitos
- palopäällikkö Markku Mensala, Jyväskylän kaupungin palolaitos
- palopäällikkö Juhani Simola, Salon kaupunki
- hallituksen jäsen Pekka Myllyniemi, Suomen Punainen Risti
- toimitusjohtaja Heikki Paajanen, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK ry
- toiminnanjohtaja, kontra-amiraali Heimo Ii-vonen, Suomen Meripelastuseura ry
- puheenjohtaja Matti Krats, Suomen Poliisijär-jestöjen Liitto ry
- toiminnanjohtaja Jaakko Pukkinen, Pohjan-maan pelastusalan liitto ry

- toimitsija Aarre Nord, Kunta-alan ammattiliitto KTV ry
- varapuheenjohtaja, poliisipäällikkö Veli-Erkki Wäre, Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä-, ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- lakimies Marja Lounasmaa, Tehy ry
- toimitusjohtaja Markku Österman, Suomen Erillisverkot Oy, edustaen Sonera-Yhtymä Oy:tä
- johtaja Petri Aaltonen, Finnet-liitto ry
- hallituksen varajäsen, toiminnanjohtaja Harri Saksa, Suomen Palomiesliitto ry, edustaen Tekniikan ja Peruspalveluiden Neuvottelujärjestö KTN ry:tä
- toiminnanjohtaja Kaarlo Kekki, Suomen Sairaankuljetusliitto ry
- varapuheenjohtaja Olli-Pekka Ojanen ja jäsen, palopäällikkö Hannu Koivuvuori, Suomen Palopäälliköliitto ry
- puheenjohtaja Heikki Santala, Suomen Eri-tyisteknisten Liitto SETELI ry
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi valtiovarainministeriö, Etelä-Suomen lääninhallitus, Itä-Suomen lääninhallitus, Suomenruotsalaiset kansankäräjät, Liikkuva poliisi, Valtiokonttori, Ilmailulaitos, Merenkulkulaitos, Kuntien eläkevakuutus, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos, Joensuun kihlakunnan poliisilaitos, Jämsän kihlakunnan poliisilaitos, Raahen kihlakunnan poliisilaitos, Ylivieskan kihlakunnan poliisilaitos, Raahen seudun terveydenhuollon kuntayhtymä, Uudenmaan sairaanhoitopiirin valmiuspäällikkö Pekka Koskinen, Jämsän kaupunki, Raahen kaupungin sosiaalipalvelukeskus, Ylivieskan sosiaalilautakunta, Joensuun aluepalolaitos, Raahen palo- ja pelastuslaitos, Ylivieskan palolaitos, Turun palolaitos, Rovaniemen palolaitos, Lahden kaupungin palolaitoksen palopäällikkö Lauri Pastila, Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry, Kunnallisvirkamiesliitto ry, Hämeen pelastusliitto ry, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry, Suomen Palomiesliitto SPAL ry, Poliisin lääninjohtoon viranhaltijat ry, Suomen Vartioliikkeiden Liitto ry ja Sosiaalityöntekijäin liitto ry ovat antaneet kirjalliset lausunnot.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi hätäkeskuslaki, jonka perusteella järjestettäisiin pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustoiminta. Lakiehdotuksen mukaisella järjestelmällä korvattaisiin erilliset pelastustoimilain mukaiset kunnalliset hätäkeskukset ja poliisin hallintojärjestelmään kuuluvat poliisin hälytyskeskukset.

Hätäkeskuslakia ei kuitenkaan sovellettaisi hätäkeskustoimintaan Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kunnissa, joissa hätäkeskustoiminnasta vastaisivat edelleen asianomaiset kunnat siten kuin pelastustoimilaissa säädetään. Hätäkeskuslakia ei myöskään sovellettaisi poliisin toimintaan edellä mainittujen kuntien alueilla. Pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistapaa arvioidaan yhdistetystä hätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella myöhemmin

uudelleen. Esitys sisältää järjestelyyn liittyvän pelastustoimilain muuttamista koskevan lakiehdotuksen.

Yhdistettyjä hätäkeskuksia on kokeiltu huhtikuusta 1996 alkaen neljällä alueella hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain nojalla. Kokeilu päättyi maaliskuun lopussa vuonna 2001. Esityksen mukainen hätäkeskusjärjestelmä perustuu pääasiallisesti niihin kokemuksiin, joita hätäkeskuskokeilusta on saatu.

Hätäkeskustoimintaa varten olisi sisäasiainministeriön alainen hätäkeskuslaitos, jota johdettaisiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Hätäkeskusten ensisijaisena tehtävänä olisi vastaanottaa pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen toimialaan kuuluvia ilmoituksia sekä tilannearvion perusteella välittää tehtäviä näiden hallinnonalojen suoritusyksiköille. Hätä-

keskus voisi hoitaa myös muita sen toimialaan soveltuvia tehtäviä laissa säädetyn mukaisesti. Hätäkeskukset vastaanottaisivat muiden hallinnonalojen vastuulla olevia hätätilanteita koskevia ilmoituksia, jollei niiden käsittelystä muualla laissa toisin säädetä.

Valtioneuvosto päättäisi valtakunnan jakamisesta hätäkeskusalueisiin, ja hätäkeskustoiminta siirtyisi viranomaisten erillisistä keskuksista valtion hätäkeskuksiin sisäasiainministeriön erikseen päättämässä aikataulussa vuoteen 2006 mennessä ja sen mukaan kuin valtion talousarviossa osoitetaan siihen varoja. Kokeiluhätäkeskukset muuttuisivat valtion hätäkeskuksiksi hätäkeskuskokeilun päättyessä.

Esitys sisältää säännökset hätäkeskukselle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisten henkilörekisterien ylläpidosta ja tiedonsaantioikeudesta rekistereistä, joista hätäkeskus tarvitsee tietoja hälytystehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi taikka hälytetyn yksikön tukemiseksi.

Hallituksen esitys sisältää säännösehdotukset valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurvan järjestämisestä.

Valtion ylläpitämän hätäkeskusjärjestelmän kustannukset katettaisiin kunnallisten hätäkeskusten toimintamenoja vastaavalla vähennyksellä kuntien yleisestä valtionosuudesta, poliisin hälytyskeskusten lakkauttamisesta arvioidulla kustannussäästöllä siirtona poliisin toimintamäärärahoista sekä kunnallisten hätäkeskusten perustamiskustannusten valtionosuuksien vähennyksellä. Hätäkeskusuudistuksen taloudellisista vaikutuksista on laadittu erikseen vaikutusarvioidokumentti. Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun asetuksen mukaan sisäasiainministeriön on ilmoitettava kokeilualueen kunnille vuotta ennen kokeilun päättymistä eli viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2000, jos hätäkeskusten ylläpitovastuu palaa asianomaisilla alueilla kunnille. Tästä ja hätäkeskusjärjestelmän valmistelutoimenpiteistä johtuen hätäkeskuslaki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2000. Laki pelastustoimilain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2001.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

1. Uudistuksen tarve ja hallintomallia koskeva perusratkaisu

Hallintovaliokunta toteaa, että hätäkeskusuudistuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa kansalaisten palveluja. Hätätilanteessa avunpyyntöjä koskevat ilmoitukset on voitava käsitellä asiantuntevasti ja tehokkaasti sekä ilmoitusten edellyttämät pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen toimenpiteet käynnistää niiden edellyttämällä kiireellisyydellä tasapuolisesti koko maassa vuorokauden ajasta riippumatta. Hankkeessa on kysymys hätäkeskustoiminnan tason parantamisesta valtakunnallisesti ja siten myös koko väestöä koskevasta uudistuksesta ja turvallisuustason parantamisesta.

Hätäkeskusuudistuksessa on tarkoitus korvata nykyiset erilliset poliisin hälytyskeskukset ja kuntien ylläpitämät hätäkeskukset nykyaikaisilla viranomaisia yhteisesti palvelevilla hätäkeskuksilla hätäkeskuskokeilussa toteutetun mallin pohjalta. Valiokunta pitää uudistusta ja siihen sisältyvää hallinnollista perusratkaisua tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä erikseen hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn koskien kunnallisten hätäkeskusten ja poliisin hälytyskeskusten nykytilan arviointia sekä hätäkeskuskokeilusta saatuihin myönteisiin kokemuksiin.

Lisäksi valiokunta haluaa korostaa hätäkeskustoimintojen yhdistämisen päätavoitteita tukevia uudistuksen toteuttamiseen liittyviä keskeisimpiä käytännön osatavoitteita:

1. Väestö saa samasta keskuksista kaikki tarpeelliset hätäkeskuspalvelut ilman niitä viivytyksiä, joita aiheutuu viranomaisten toimissa erillisissä keskuksissa. Hätänumerona käytetään yleiseurooppalaista hätänumeroa 112.

2. Hätäkeskuksissa on ympärivuorokauden henkilöstöä siten, että hätäkeskuspalvelut voidaan taata turvasti koko väestölle ja hätäkeskuksen palveluja käyttäville suoritusyksiköille vuorokauden ajasta riippumatta.

3. Hätäkeskukset ovat sijoitettuina sellaisiin tiloihin, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa. Poikkeusolojen hälytysjärjestelyt on mahdollista pitää jatkuvasti toimintavalmiudessa ja teknisesti ajanmukaisina. Hätäkeskusten mahdollisuudet avustaa toisiaan on toteutettu teknisin järjestelyin.

4. Tietotekniikkaratkaisut kehitetään koko maassa yhdenmukaisiksi.

5. Hätäkeskuksen päivystäjillä on todennettu tietotaitotaso ja he ovat koulutettuja suorittamaan pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviin liittyvää tilannearviointia ja välittämään ohjeita avunpyytäjille. Hätäkeskuksen päivystäjien perus- ja täydennyskoulutus järjestetään hätäkeskuksen tehtävien edellyttämällä tavalla. Päivystäjien työhön liittyvän koulutustoiminnan kehittäminen on osa hätäkeskustoimintaa. Henkilöstön koulutuksessa otetaan riittävästi huomioon eri hallinnonalojen hätäkeskustehtävät.

6. Asianomaiset hallinnonalat antavat hätäkeskuksille ohjeet pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen yksiköiden käytöstä tehtävien hoitamisessa.

2. Pääkaupunkiseutua koskeva erillISRatkaisu

Hallituksen esityksessä pääkaupunkiseudun erityisolosuhteet ja alueen kuntien esittämät näkemykset huomioon ottaen on hätäkeskuslain soveltamisalan ulkopuolelle rajattu toistaiseksi hätäkeskustoiminta Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kunnissa.

Vaikka valiokunta on lopulta päätenyt hyväksymään pääkaupunkiseutua koskevan erillISRatkaisun, valiokunta ei pidä kuitenkaan pääkau-

punkiseudun jättämistä hätäkeskusuudistuksen ulkopuolelle ongelmattomana ratkaisuna. Valiokunnan mielestä tulevaisuudessa tulee pyrkiä yhtenäiseen hätäkeskusjärjestelmään koko maassa. Poliisin erillisten hälytyskeskusten ylläpitäminen edellyttää käytännössä myös erillisen poliisin hälytysnumeron käyttöä pääkaupunkiseudulla.

Valiokunta edellyttääkin, että pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistapaa arvioidaan yhdistetystä hätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella valiokunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä annettavalla selvityksellä (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*). Selvityksessä on luonnollisesti arvioitava myös niitä seikkoja, jotka ilmenevät jäljempänä selontekoa koskevasta ja muista valiokunnan lausumaehdotuksista.

Hallituksen esityksen hyväksyminen merkitsee sitä, että pääkaupunkiseudun hälytyskeskus, tosin seudun kuntien omasta tahdosta, jää valtiollistettavan hätäkeskusjärjestelmän ulkopuolelle. Koska valtiosuusia samalla leikataan, jäävät käyttökustannukset lopulta kokonaan kuntien kustannettaviksi, mikäli pääkaupungin erillisjärjestelmä on vielä olemassa vuonna 2006. Tavoitteena on, että tämän jälkeen valtion toimenpitein pääkaupunkiseudulle palautetaan puolet uudistuksessa pääkaupunkiseudulle aiheutuvista yleisen valtiosuuden leikkauksista.

3. Uudistuksen rahoitusjärjestelyt ja kustannusvaikutukset

Valiokunta toteaa, että hätäkeskusuudistuksen lähtökohtana on toteuttaa väestöä nykyistä paremmin palveleva valtakunnallinen hätäkeskusjärjestelmä kustannusneutraalisti. Tämän mukaisesti valtion hätäkeskusjärjestelmä on suunniteltu rahoitettavaksi siten, että määrärahoja siirretään valtion talousarvion sisällä asteittain vuodesta 2001 lukien valtion hätäkeskusjärjestelmän käyttöön. Valmiin hätäkeskusjärjestelmän vuosittaisiksi kustannuksiksi on arvioitu noin 200 miljoonaa markkaa. Määrärahat hätäkeskusjärjestelmään siirrettäisiin valtion talousarvion sisällä seuraavasti: 1) kunnallisten hätäkeskusten toimintamenoja (laskentaperusteena vuoden

1997 hälytysaluejako ja toimintamenot) vastaava vähennys kuntien yleisestä valtionosuudesta, 2) kunnallisten hätäkeskusten perustamiskustannuksiin tarkoitetun valtionosuuden vähennys, 3) kokeiluhätäkeskusten poliisivirkojen kustannustasoa vastaava siirto poliisiin toimintamäärärahoista sekä 4) kokeiluhätäkeskusten toimintamäärärahojen suuruinen määräraha.

Hallituksen esityksen mukaan yleistä valtionosuutta vähennettäisiin kaikilta kunnilta sitä mukaa kuin valtio ottaa hätäkeskustoiminnan ylläpidon vastuulleen vuosina 2001—2005. Vuodesta 2005 lukien pysyvä yleisen valtionosuuden vähennyksen määrä olisi noin 92 miljoonaa markkaa.

Esityksen mukaan kunnallisille hätäkeskuskille voitaisiin siirtymäaikana maksaa perustamiskustannusten valtionosuutta, esimerkiksi välttämättömiä laitehankintoja varten. Siirtymävaiheen jälkeen perustamiskustannusten valtionosuutta voitaisiin maksaa voimassa olevan lainsäädännön mukaan ainoastaan pääkaupunkiseudun kunnalliselle hätäkeskukselle. Osa perustamiskustannuksiin tarkoitetusta valtionosuudesta suunnattaisiin valtion hätäkeskusjärjestelmän uudistamiseen. Perustamiskustannusten valtionosuuksiin on valtion talousarviossa varattu viime vuosina noin viisi miljoonaa markkaa vuodessa. Vastaava summa on tarkoitus siirtää valtion hätäkeskusjärjestelmän käyttöön.

Poliisin määrärahoja siirrettäisiin hätäkeskusjärjestelmän käyttöön asteittain järjestelmän rakentamisen edistyessä. Hallituksen esityksen mukaan pääkaupunkiseudun poisjäämisen vaikutukset poliisilta siirrettävään osuuteen ja kokonaiskustannuksiin arvioidaan tarkemmin uudistuksen jatkovalmistelun yhteydessä siten, että uudistus voidaan suorittaa kustannuksiltaan neutraalisti tältäkin osin. Poliisin kustannusosuudeksi pääkaupunkiseutu mukaan lukien on arvioitu enimmillään noin 67 miljoonaa markkaa vuodessa.

Hätäkeskuskokeilun päättyessä valtion pysyvän hätäkeskusjärjestelmän käyttöön suunnattaisiin kokeiluhätäkeskusten toimintamäärärahojen suuruinen määräraha vuosittain, enimmillään 32 miljoonaa markkaa vuodessa.

Sisäasiainministeriö on selvittänyt lainvalmistelun yhteydessä kuntien ylläpitämien aluehälytyskeskusten käyttökustannuksia. Hallituksen esityksen mukaiset vähennykset yleisestä valtionosuudesta perustuvat selvitystyön aikana käytettävissä olleisiin tietoihin aluehälytyskeskusten kustannustasosta. Aluehälytyskeskusten kustannustasoa ja keskusten määrää vuonna 1997 on käytetty laskennallisena perusteena määriteltäessä yleisen valtionosuuden vähennyksen suuruutta hätäkeskustoiminnan siirryessä kunnilta valtion ylläpidettäväksi. Aluehälytyskeskusten käyttökustannusten keskiarvo oli vuonna 1997 noin 2,3 miljoonaa markkaa.

Hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että kuntasektorin ja valtion osallistumista hätäkeskusuudistuksen kustannuksiin ei ole tarkoitukseenmukaista ja perusteltua tarkastella puhtaasti yksittäisten hätäkeskusten tai yksittäisten kuntien tasolla siten, että keskus- tai kuntakohtaisesti tulisi päätyä yksittäistapauksittain nykyisentasoihin kustannuksiin asianomaisen alueen hätäkeskustoiminnan järjestämisessä.

Hallituksen esityksen mukaisessa yleisen valtionosuuden vähentämiseen liittyvässä toteutusmallissa on pyritty valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan ottamaan huomioon hätäkeskusuudistuksen kokonaisuus. Valtio—kuntatalouden kokonaisnäkökulmasta tarkasteltuna on kuntien välisiä rahoitusvaihteluja pidetty siirtymä kautena vähäisinä. Kuntien rahoitusosuuksina on esitetty vähennettäväksi keskusten käyttökustannusten tasoinen osuus ilman laskennallista osuutta hätäkeskusjärjestelmässä tarvittaviin rakentamisinvestointeihin ja valtakunnallisesti tarkasteltuun toiminnan tason parantamiseen.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksen mukaan yleistä valtionosuutta on tarkoitus vähentää vuosittain valtiollistamisen tahdissa kokeiluhätäkeskusten toiminta-alueet mukaan lukien. Tällöin yleinen valtionosuus vähenisi niiltäkin kunnilta, jotka vielä siirtymä kautena ylläpitäisivät hätäkeskusta.

Lisäksi hallituksen esityksen mukaan pääkaupunkiseudun hätäkeskus säilyy ainakin toistaiseksi kunnallisena. Kuitenkin hallituksen esityksen mukaan siirtymäkauden eri vuosina tehtävät

valtionosuusvähennykset kohdistuisivat kaikkiin kuntiin.

Valiokunta on päättänyt puoltamaan hallituksen esityksen mukaista rahoitusjärjestelyä. Ratkaisu on valiokunnan käsityksen mukaan kuntien kannalta kohtuullinen ottaen huomioon muun muassa kuntien yleisen valtionosuuden järjestelmään liittyvät erityispiirteet.

4. Hätäkeskusaluejako ja hätäkeskusten sijainti

Lakiehdotuksen mukaan hätäkeskustoiminnan järjestämiseksi valtakunnan alue jaettaisiin valtioneuvoston määrittämiin hätäkeskusalueisiin. Hätäkeskuksen sijainnin määräisi sisäasiainministeriö kuultuaan niitä keskeisimpiä tahoja, joiden tehtäviä hätäkeskukset hoitavat. Kokeiluhätäkeskusten (4), kunnallisten hätäkeskusten (34) ja poliisin hälytyskeskusten (27) toimintalueiden tilalle muodostettaisiin hallituksen esityksen mukaan 13—15 hätäkeskusaluetta, joissa kussakin toimisi uuden järjestelmän mukainen hätäkeskus. Lisäksi pääkaupunkiseudulla olisi pelastustoimilain mukainen kuntien ylläpitämä hätäkeskus, joka hoitaisi pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustehtävät alueellaan. Myös poliisilla olisi mainitulla alueella erillinen poliisin hälytyskeskus tai -keskukset.

Valiokunta toteaa, että maakuntajakolain (1159/1997) mukaisesti valtion aluehallintoviranomaisten toimialueiden tulee, jollei erityisestä syystä muuta johdu, perustua maakuntajakoon niin, että toimialue muodostuu yhdestä tai useammasta maakunnasta. Hallituksen esityksessä todetaan, että hätäkeskusaluejako noudattaisi pääkaupunkiseutua lukuun ottamatta maakuntajakolaissa säädettyä pääperiaatetta. Esityksen mukaan aluejaossa ja hätäkeskusten sijoittamisessa tulee ottaa huomioon muun muassa poikkeusolojen johtamistoiminta ja hätäkeskusten mahdollisuudet viranomaisyhteistyöhön.

Valiokunta katsoo, että hätäkeskusaluejaon ja sijaintipäätösten valmistelussa tulee kiinnittää huomiota lisäksi muun muassa hätäkeskusten mahdollisuuteen palvella sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti. Li-

säksi hätäkeskuspäivystäjien rekrytoinnissa ja koulutuksessa on kiinnitettävä huomiota päivystäjien kielitaitoon laajemminkin.

Valiokunta toteaa, että hätäkeskustoiminta tarjoaa kansalaisille tärkeitä ja perustavaa laatua olevia turvallisuuspalveluja. Tämän vuoksi on tärkeää, että perustettava hätäkeskusverkko ei ole liian harva ottaen huomioon maan eri osien väestön tasavertaisen kohtelun vaatimus. Koska nykyinen maakuntajako muodostaa luontevan aluejaon, on perusteltua pitää sitä lähtökohtana myös hätäkeskusverkkoa määriteltäessä. Alueelliset erityistarpeet huomioon ottaen, esimerkiksi kieli- ja etäisyystekijät, on perusteltua, että perustettavan hätäkeskuksen toimialue voi ulottua maakuntarajan ylitsekin.

Valiokunta edellyttää, että hätäkeskusalueita määriteltäessä pääsääntöisesti noudatetaan maakuntajakolakia, kuitenkin niin, että hätäkeskusten toimialue voi tarkoituksenmukaisuuden niin vaatiessa ulottua myös yli maakuntarajan ja että hätäkeskusten sijaintipaikkoja valittaessa tulee ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet, erityisesti etäisyys-, kieli- ja työllisyysnäkökohdat sekä toimitilojen asettamat erityistarpeet. Lisäksi valiokunta edellyttää, että hallintovaliokunnalle annetaan selvitys aluejaon ja sijaintipaikkojen ratkaisuperusteista ennen päätöksentekoa (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

5. Valtakunnallisen hätäkeskustietojärjestelmän perustaminen (henkilörekisterit ja henkilötietojen käsittely)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tiedot ilmoitusten vastaanottamisesta, yksiköiden hälyttämisestä ja muista hätäkeskusten toimintaan liittyvistä tärkeistä seikoista talletettaisiin hätäkeskuslaitoksen ylläpitämään henkilörekisteriin. Esitys vastaa pääperiaatteiltaan valtion kokeiluhätäkeskuksissa olevaa tietojärjestelmäratkaisua kuitenkin siten muutettuna, että kokeiluhätäkeskusten toiminnan yhteydessä esiin tulleet kehittämistarpeet on pyritty esityksessä huomioimaan. Kokeilun aikaisesta tilanteesta poiketen tietojärjestelmän rekisterinpitäjänä olisi hätäkeskuslaitos, joka ylläpitäisi valtakunnallista pysyvää automaattisen tietojenkäsittelyn

avulla ylläpidettävää hätäkeskustietojärjestelmää.

Valiokunta toteaa, että uudistuksessa on kysymys hätäkeskustoiminnan tason parantamisesta valtakunnallisesti ja siten myös koko väestöä koskevasta uudistuksesta ja turvallisuustason parantamisesta. Samalla valiokunta toteaa, että valitun hallintomallin toimivuudesta asianmukaisesti myös käytännön tilanteissa on tarpeen huolehtia. Valiokunta ehdottaakin hallituksen esityksestä poikkeavaa hätäkeskustietojärjestelmämallia, jonka mukaan hätäkeskuslaitos olisi valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettuna pysyvän automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävän hätäkeskustietojärjestelmän päävastuullinen rekisterinpitäjä. Hätäkeskuslaitoksen lisäksi rekisteriä pitäisi myös poliisi. Sen sijaan pelastus- sekä sosiaali- ja terveysviranomaiset olisivat ainoastaan hätäkeskustietojärjestelmän käyttäjiä.

Tämä mahdollistaa sen, että hätäkeskukset ja poliisi voivat tallettaa hätäkeskustietojärjestelmään toimialaansa koskevia tietoja ja käsitellä niitä. Tietojärjestelmään kerättävät ja tallettavat tiedot rajattaisiin koskemaan vain lain 4 §:n 1 momentissa lakisääteisesti rajattujen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja. Valiokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa myös 4 §:n täsmentämistä.

Valiokunta on päätenyt esittämään yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevällä tavalla valtakunnallisen hätäkeskustietojärjestelmän perustamista muun muassa seuraavista syistä:

1) Hätäkeskukset toimisivat lakiehdotuksen mukaan toistensa varakeskuksina. Tässä tehtävässään niillä tulee olla mahdollisuus käsitellä myös toisen hätäkeskusalueen tehtäviä.

2) Hätäkeskusten reuna-alueilla saattaa olla tarkoituksenmukaista, että tapahtumapaikalle hälytetään viereisen hätäkeskusalueen yksiköitä joko siksi, että ne ovat tapahtumapaikkaa lähempänä kuin oman alueen yksiköt tai että tapahtumapaikalle tarvitaan apuun myös toisen alueen yksiköitä. Hätäkeskustietojärjestelmän tulee mahdollistaa mahdollisimman helposti, joustavasti ja nopeasti toisen hätäkeskusalueen resurs-

sien arviointi ja käytettävyys hätätilanteessa. Hätäkeskusten välinen tietojen tarve edellyttää joka tapauksessa teknistä käyttöyhteyttä keskus-ten välillä.

3) Hätäkeskustietojärjestelmään kerätään ja talletetaan myös henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja. Näiden tietojen on oltava kaikille hätäkeskuksille yhteisiä.

4) Valtakunnallista hätäkeskustietojärjestelmää puoltaa myös se, että henkilöt liikkuvat hätäkeskusalueiden rajojen yli paikasta toiseen. Myös liikkuvissa erityistilanteissa tietojärjestelmän valtakunnallisuus on tarpeellinen. Tällaisia liikkuvia tilanteita voivat olla esimerkiksi panttivankitilanteet. Hätäkeskusalueet ja tietojärjestelmä eivät tällöin saa muodostua esteeksi tiedonkulun kannalta.

5) Hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjäksi tulisi valiokunnan 7 §:ään ehdottamien muutosten mukaan myös poliisi. Poliisin tehtävien osalta tietojärjestelmässä olevien tietojen käyttötarve on jo nykyään valtakunnallinen.

6) Uudessa hätäkeskustietojärjestelmää koskevassa mallissa valiokunta ehdottaa, että myös pääkaupunkiseudun viranomaiset voisivat tarvittaessa käyttää yhteistä valtakunnallista tietojärjestelmää. Pääkaupunkiseudulla pelastustoimen kunnallisella hätäkeskuksella on lähtökohteisesti oma tietojärjestelmänsä. Tarpeen on kuitenkin varmistaa myös pääkaupunkiseudun hätäkeskukselle tietojensaantimahdollisuus teknisen käyttöyhteyden avulla hätäkeskustietojärjestelmästä silloin, kun se hätäkeskuksen tehtävien hoitamisen kannalta on tarpeen.

Valiokunta katsoo, että tietojärjestelmän valtakunnallisuudesta huolimatta hätäkeskustietojärjestelmä tulee rakentaa sellaiseksi, että nähtävillä olevat tiedot ("näköalue") voidaan tarvittaessa helposti supistaa tai laajentaa yhden tai useamman hätäkeskusalueen kattavaksi. Mikäli tarvetta ilmenee, tulee hätäkeskustietojärjestelmän käyttöoikeuksien avulla voida rajata "näköalue" tietojärjestelmän valtakunnallisuudesta huolimatta pienemmäksi. Valtakunnallinen "näköalue" annettaisiin tällöin vain niille, jotka sitä työtehtäviensä vuoksi perustellusti

tarvitsevat. Tällöinkin henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot tulee saada näkyviin.

Jäljempänä valiokunta ehdottaa 7 §:ssä vas-
tuukysymyksiä täsmennettäväksi muun muassa
siten, että rekisterinpitäjän ohella tietojen tallet-
taja vastaa tietojen virheettömyydestä ja tietojen
käsittelyn laillisuudesta. Myös kaikki hätäkes-
kustietojärjestelmän käyttäjät vastaavat osal-
taan tietojen käsittelyn laillisuudesta omien teh-
täviensä hoidossa.

Mitä tulee rekisteriin talletettuja tietoja kos-
kevan tarkastusoikeuden käyttämiseen ja vir-
heen oikaisuun, valiokunta toteaa, että päävas-
tuullisena rekisterinpitäjänä hätäkeskuslaitos
antaisi henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettu-
ja käytäntesääntöjä rekisteröityjen oikeuksien
turvaamiseksi ja hyvän tietojenkäsittelytavan to-
teuttamiseksi. Vastaavasti poliisi antaisi käytän-
nesääntöjä omalta osaltaan. Hätäkeskuslaitok-
sen tulisi päävastuullisena rekisterinpitäjänä an-
taa käytäntesääntöjä henkilön omaan turvalli-
suuteen ja työturvallisuuteen vaikuttavien tieto-
jen tarkastamisesta ja oikaisemisesta, koska ai-
noastaan nämä tiedot hätäkeskustietojärjestel-
mässä olisivat kaikille yhteisiä.

Henkilötietolaki ja viranomaisten toiminnan
julkisuudesta annettu laki (621/1999) asettavat
rekisterinpitäjälle velvoitteen järjestää rekiste-
rin suojaus ja käytön valvonta. Näin on tehtävä
myös hätäkeskustietojärjestelmän osalta.

Valiokunta toteaa lisäksi, että henkilötietojen
käsittelyyn tulee hätäkeskuksissa kiinnittää eri-
tyistä huomiota. Tämä edellyttää muun muassa
henkilöstön asianmukaista kouluttamista tieto-
suojakysymyksissä sekä riittävää huolellisuutta
henkilöstön valinnassa.

6. Hätäkeskushenkilöstön eläkejärjestelyt

Eduskunta edellytti hätäkeskuksia koskevasta
kokeilusta annetun lain 7 §:n kumoamista koske-
vaan hallituksen esitykseen antamassaan vas-
tauksessa (EV 18/1996 vp, StVM 1/1996 vp, HE
111/1995 vp), että hallitus hätäkeskusten mah-
dollisen pysyvän valtiollistamisen yhteydessä
yhteistoiminnassa Kuntien eläkevakuutuksen
kanssa huolehtii siitä, että niiden henkilöiden

asema säilytetään kohtuullisena, joille aiheutuu
menetyksiä hätäkeskusten toiminnan valtiollis-
tamisen vuoksi. Tarkoitus on, että uudistuksessa
kunnan palveluksesta valtion palvelukseen siir-
tyvien eläketurva säilyisi sellaisena kuin se olisi
ilman valtion palvelukseen siirtoa. Tämän vuoksi
on myös kunnallista eläkesääntöä muutettava
siten kuin Kuntien eläkevakuutus on asian valio-
kunnalle antamassaan lausunnossa esittänyt.
Vastaavasti poliisihenkilöstön osalta hallituk-
sen esityksessä on huolehdittu henkilöstön elä-
keturvan säilymisestä ennallaan.

Poliisin hallinnosta annetun asetuksen
(158/1996) mukaan poliisin alipäällystään ja
miehistöön kuuluva poliisimies on velvollinen
eroamaan virastaan täyttäessään 60 vuotta. Val-
tion eläkelain (280/1966) mukaan edunsaaja saa
valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen
täytettyään eroamisikänsä. Hätäkeskuksessa pal-
velevilla poliisimiehillä olisi siten myös yleistä
eläkeikää alempi eläkeikä. Hätäkeskuspäivystä-
jien eläkeikä tulisi olemaan hätäkeskuslaissa
mahdollistettavia siirtymäjärjestelyjä lukuun ot-
tamatta yleisen eläkeiän mukainen 65 vuotta.
Saadun selvityksen mukaan hallituksen esityk-
sen lähtökohtana on ollut varmistaa valtion hätä-
keskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön
eläketurva sen tasoisena kuin se on nykyisin eril-
listen keskusten järjestelmässä.

Valiokunta edellyttää, että selvitetään hätä-
keskuksissa työskentelevän henkilöstön eläke-
turvan yhtenäistämismahdollisuudet uudistuk-
sessa valtion hätäkeskusten palvelukseen siirty-
vän henkilöstön eläketurvaa heikentämättä (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

7. Hätäkeskuksen oikeus hätäpuhelia koske- viin yksilöintitietoihin

Valiokunta toteaa, että sekä pelastustoimilakiin
(561/1999) että hätäkeskuksia koskevasta kokei-
lusta annettuun lakiin (1257/1993) sisältyvät
säännökset hätäkeskuksen oikeudesta saada
maksutta teleyrityksiltä hätäpuhelia koskevia
yksilöintitietoja (HaVM 23/1998 vp ja PeVL
31/1998 vp). Nämä ovat tunnistetietoja tai kos-
kevat puhelimen asennusosoitetta tai matkapu-
helimen käyttämää tukiasemaa. Säännökset ovat

aiheuttaneet erimielisyyksiä teleyritysten kanssa. Eräs syy ongelmiin, varsinkin tunnistetiedon käsitteen osalta, perustuu valiokunnan käsityksen mukaan yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta annetun lain (565/1999) eräiden pykälien välisiin tulkintakysymyksiin.

Hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain lähtökohtana on ollut teleyritysten vastuu ja velvollisuus huolehtia toimialueellaan tärkeistä yhteiskunnan ja kansalaisten turvallisuuteen liittyvistä toimenpiteistä. Hätäliikenteen palvelut ovatkin kansalaisille maksuttomia. Maksuttomuus koskee muun muassa hätäkeskukselle puhelimitse tehtyä hätäilmoitusta. Toisaalta soittajan puhelinnumero on nykytekniikan välityksellä periaatteessa kenen tahansa puhelun vastaanottajan nähtävillä ilmaiseksi, esimerkiksi matkapuhelimessa.

Uudistuksen kannalta on oleellisen tärkeää, että kyseiset tiedot ovat sisällöltään mahdollisimman oikeassa muodossa hätäilmoituksia vastaanottavan ja apua hälyttävän hätäkeskuksen käytettävissä. Hätäkeskus ei sinänsä tarvitse tietoja itseään varten, vaan voidakseen palvella väestöä tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Teleyritys pitää tilaajarekisteriä omaa toimintaansa varten. Rekisterin ylläpito kustannetaan tilaajilta perittävillä maksuilla. Se, että rekisterin tietoja käytetään myös hätäkeskuksessa, ei aiheuta teleyritykselle valiokunnan käsityksen mukaan kohtuuttomia kuluja. Teleyrityksellä ovat asiakastiedot rekistereissään ja hätäkeskuksen kannalta on kysymys kyseisten rekisteritietojen käyttämisestä avun lähettämisen varmistamiseksi hätätilanteessa. Tietojen tarve korostuu soittajan ollessa vajaakykyinen sairauden johdosta (esimerkiksi dementia, onnettomuudessa saatu fyysinen tai psyykinen vamma) taikka iän takia (pieni lapsi, vanhukset).

Maksuttomuus merkitsee sitä, että hätäkeskus saisi tarvitsemansa tunnistetiedot ylläpitämänsä tekniikan välityksellä olematta velvollinen maksamaan tiedon käyttämisestä erikseen. Kustannusten jako on samantyyppinen viranomaisten välisissä teknisissä käyttöyhteyksissä.

Koska maksuttomuutta koskeva säädös puuttuu teletoinnista koskevasta lainsäädännöstä, on siitä valiokunnan käsityksen mukaan säädettävä erikseen, kuten on tehty kokeiluhätäkeskuksia ja pelastustointia koskevan lainsäädännön yhteydessä. Hallituksen esitys tarkentaa luovutettavien tietojen sisällön sellaiseksi, jota hätäkeskustoiminnassa tarvitaan. Luovutusvelvollisuus koskisi myös toimeksiannon perusteella ylläpidettävää tilaajarekisteriä.

Edellä olevan perusteella valiokunta ei ehdota muutoksia tältä osin hallituksen esitykseen. Valiokunta edellyttää kuitenkin, että hätäpuhelia koskevien tietojen maksuttomuudesta teleyrityksille aiheutuvia kustannuksia seurataan (*Valiokunnan lausumaehdotus 4*).

8. Viranomaisradioverkko

Valtio rakentaa vuoteen 2003 mennessä koko valtakunnan kattavan viranomaisten yhteisen digitaalisen radioverkon (VIRVE), joka korvaa viranomaisten erilliset radioverkot. Radioverkon käyttäjiä ovat valtion ja kuntien turvallisuusviranomaiset. Verkon käyttöönotto tehostaa viranomaisten välistä yhteistyötä ja mahdollistaa uusien johtamismenetelmien ja järjestelmien käyttöönoton.

Viranomaisradioverkon viestiliikennettä ohjataan ja hallitaan hätäkeskuksista ja muista päivystyskeskuksista. Uuden radioverkon mahdollistamat palvelut voidaan parhaiten hyödyntää viranomaisten yhteisissä hätäkeskuksissa, koska keskeisten turvallisuusviranomaisten yhteisistä toimipisteistä käsin voidaan yhden radioverkon kautta tavoittaa kaikki hätäkeskusalueen viranomaisten kentällä toimivat yksiköt. Viranomaisten yhteinen radioverkko ja yhteiset hätäkeskukset ovat toisiaan tukevia järjestelmiä.

9. Muut kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä valiokunnan ehdottamin muutoksin ja esittämin kannanotoin.

Valiokunta edellyttää hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen ja sen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2007 loppuun mennessä. Selonteossa tulee arvioida muun ohella hätäkeskuspalvelujen saatavuutta, hätäkeskusten mahdollisuutta palvella sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti, tietojärjestelmien toimivuutta, henkilötietojen käsittelyä koskevia kysymyksiä, henkilöstön ammattitaitoa erityisesti henkilötietojen käsittelyssä ja pääkaupunkiseudun erillisjärjestelmää (*Valiokunnan lausumaehdotus 5*).

Yksityiskohtaiset perustelut

Hätäkeskuslaki

1 §. Lain tarkoitus. Lain tarkoituksena on turvata hätäkeskuspalvelujen tuottaminen, saatavuus ja laatu tasapuolisesti maan eri osissa sekä tehostaa viranomaisten yhteistoimintaa.

Valiokunta katsoo, että säädettävästä laista on tarpeen hallituksen esitystä täsmällisemmin ilmettä, minkälaisia tehtäviä laki tulee koskemaan. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi jäljempänä 4 §:n muuttamista siten, että hätäkeskusten tehtävät tulevat yksilöidyiksi riittävällä tarkkuudella. Tämä selkeyttää myös lain tarkoitusta.

2 §. Lain soveltamisala. Valiokunta ehdottaa 7 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin viitaten lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin muuttamista siten, että mahdollistetaan 7 §:n soveltaminen myös pääkaupunkiseudun hätäkeskustoimintaan.

4 §. Hätäkeskuksen tehtävät. Hätäkeskuksen tehtävät jäävät hallituksen esityksessä liian avoimiksi. Valiokunta katsoo, että 4 §:ää on välttämättä täsmennettävä siten, että hätäkeskuksen tehtävät käyvät selkeästi ilmi lakitekstistä. Hätäkeskuksen tehtävien säätäminen lain tasolla on välttämätöntä senkin vuoksi, että lain 8 §:ssä tiedonsaanti eri rekistereistä sidotaan, kuten asian-

mukaista onkin, nimenomaan laissa riittävän täsmällisesti ilmaistujen tehtävien suorittamiseen. Jos tehtävästä ei säädetä laissa, ei sen hoitamiseksi ole oikeutta saada 8 §:n nojalla mitään tietojaan.

Lainsäädäntöteknisistä ja henkilötietojen suojaan liittyvistä syistä valiokunta ehdottaa 4 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että hätäkeskuksen tehtävänä on vastaanottaa hätäilmoituksia, välittömiä poliisin toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia ja muita ihmisten, omaisuuden ja ympäristön turvallisuuteen liittyviä välittömiä toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia sekä välittää ne edelleen niille yksiköille, joille tehtävä voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuuluu. Lisäksi hätäkeskus toimii pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viestikeskuksena, tukee ja avustaa näiden viranomaisten tehtäviä hoitavia yksiköitä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on ollut, että hätäkeskuksen tehtävistä säädetään yhtäältä ehdotetussa laissa ja toisaalta hätäkeskukselle voidaan osoittaa tehtäviä hoidettavaksi myös erityislaeissa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa edellä todetun lisäksi 4 §:n 1 momentin muuttamista siten, että sen loppuosasta ilmenee, että hätäkeskus hoitaa myös muut sille laissa säädetyt tehtävät.

6 §. Hätäkeskustoiminnan turvaaminen. Laki-ehdotuksen 6 §:n mukaan hätäkeskusten toiminta on järjestettävä ja keskuskeskukset on sijoitettava siten, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa. Valiokunta ehdottaa voimaantulosäännöksessä säädettäväksi siirtymäajan lakiehdotuksen 6 §:n soveltamiselle nykyisten kokeiluhätäkeskusten suhteen, koska kolme kokeilukeskusta on nyt maanpäällisissä tiloissa. Valiokunnan käsityksen mukaan ei ole perusteltua tehdä suuria kustannuksia vaativia väliaikaisratkaisuja, minkä vuoksi vakinaistettavat hätäkeskuskeskukset voisivat jatkaa nykyisissä tiloissaan siihen saakka, kunnes lopulliset sijaintipaikat on määrätty ja toimitilat rakennettu 6 §:n mukaisesti. Valiokunta ehdottaa jäljempänä voimaantulosäännöksessä, että viimeistään vuoden 2008 alusta lukien myös nykyisten kokeiluhätäkes-

kusten tulisi toimia 6 §:n mukaisissa suojatiloissa.

7 §. Hätäkeskustietojärjestelmä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tiedot ilmoitusten vastaanottamisesta, yksiköiden hälyttämisestä ja muista hätäkeskuksen toimintaan liittyvistä tärkeistä seikoista talletettaisiin hätäkeskuslaitoksen ylläpitämään henkilörekisteriin. Esitys vastaa pääperiaatteiltaan valtion kokeiluhätäkeskuksissa olevaa tietojärjestelmäratkaisua kuitenkin siten muutettuna, että kokeiluhätäkeskusten toiminnan yhteydessä esiin tulleet kehittämistarpeet on pyritty esityksessä ottamaan huomioon. Kokeilun aikaisesta tilanteesta poiketen hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tietojärjestelmän rekisterinpitäjänä olisi hätäkeskuslaitos, joka ylläpitäisi valtakunnallista pysyvää automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävää hätäkeskustietojärjestelmää.

Saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta ehdottaa hallituksen esityksestä poikkeavaa hätäkeskustietojärjestelmämallia. Uutta mallia voidaan pitää tarkoituksenmukaisempana ja kokonaisvaikutuksiltaan sekä käytettävyydeltään hallituksen esityksessä ehdotettua parempana.

7 §:n 1 momentti. Valiokunnan ehdottama uusi malli vastaa perusratkaisultaan ulkomaalaisrekisteristä annetussa laissa (1270/1997) toteutettua mallia. Valiokunnan ehdottaman uuden 7 §:n 1 momentin mukaan hätäkeskuslaitos olisi valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettuna pysyvän automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävän hätäkeskustietojärjestelmän päävastuullinen rekisterinpitäjä. Hätäkeskuslaitoksen lisäksi rekisteriä pitäisi myös poliisi. Lisäksi pelastusviranomaiset sekä sosiaali- ja terveysviranomaiset käyttäisivät hätäkeskustietojärjestelmää. Valiokunnan ehdotus mahdollistaisi sen, että poliisi voisi tallettaa tietojärjestelmään omaa toimialaansa koskevia tietoja ja käsitellä niitä.

Hätäkeskustietojärjestelmään kerättävät ja tallettavat tiedot rajattaisiin koskemaan vain 4

§:n 1 momentissa lakisääteisesti rajattujen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja.

Valiokunnan näkemyksen mukaan rekisteriin talletettavien tietojen osalta myös vastuukysymyksiä on perusteltua täsmentää. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että rekisterinpitäjät vastaavat osaltaan rekisteritietojensa virheettömydestä. Valiokunta ehdottaa tässä yhteydessä lisäksi selvyyden vuoksi, että lakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveysviranomaiset vastaavat osaltaan tietojenkäsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Käytännösääntöjen osalta valiokunta viittaa edellä yleisperusteluissa lausuttuun.

Lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin soveltamisalasta poiketen tietojärjestelmä olisi myös Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan hätäkeskustoimintaan osallistuvien käytössä. Tämän vuoksi valiokunta on edellä ehdottanut lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin muuttamista. Pääkaupunkiseutua ei ole tarkoituksenmukaista rajata yhteisen valtakunnallisen tietojärjestelmän ulkopuolelle, koska muuten pääkaupunkiseudulla jouduttaisiin poliisitoimessa ylläpitämään ja kehittämään erillistä tietojärjestelmää. Yhden yhteisen tietojärjestelmän käyttöönotolla ja kehittämisellä säästetään poliisitoimen kustannuksia, lisätään hälytystoimintaan osallistuvien toimialojen tehokkuutta sekä parannetaan hälytyspalveluiden laatua ja saatavuutta. Pääkaupunkiseudun kunnallisella hätäkeskuksella olisi erillinen ylläpitämänsä pelastustoimilain mukainen hälytysrekisteri, mutta kunnallisella hätäkeskuksella olisi valiokunnan ehdotuksen mukaan kuitenkin tarvittaessa yhteys myös valtakunnalliseen hätäkeskustietojärjestelmään.

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 7 §:ssä yksilöidään riittävän täsmällisesti ne tiedot, joita tietojärjestelmään saa kerätä ja tallettaa.

Valiokunnan ehdottamassa muodossa 7 §:n 1 momentin 1 kohdan hätäkeskustietojärjestelmään saa kerätä ja tallettaa hätäkeskukselle säädettyjen tehtävien kannalta tarpeellisia, tehtäviä hoitaviin yksiköihin liittyviä tietoja. Tällaisia

tietoja olisivat yksiköiden hälytysvalmius, kutsu, johtosuhteet, varustus, tehtäväalue, koko ja koostumus sekä muita vastaavia tietoja.

Valiokunta toteaa, että yksiköihin liittyvät tiedot voitaisiin toimialakohtaisesti tallettaa suoraan hätäkeskustietojärjestelmään teknisen käyttöyhteyden avulla. Tämä helpottaa tietojen välittämistä ja niiden päivittämistä tietojärjestelmässä. Samalla ehdotettu uusi tietojärjestelmämalli mahdollistaa sen, ettei esimerkiksi poliisin tarvitse ylläpitää erillistä rekisteriä varsin naisten hätäkeskusten käyttöön asetettujen yksiköiden seurantaa ja tehtävien hoitamista varten.

Yksiköihin liittyviä tietojärjestelmään tallettavia tietoja ovat myös yksiköissä työskentelevien henkilöiden taidot ja mahdollinen erikoiskoulutus. Yksiköiden varustukseen liittyviä tietoja ovat esimerkiksi yksikön käytössä oleva erityisaseistus, ajoneuvojen pakkopysäytysvälineistö ja alkoholin puhallusilmamittalaitteet.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esityksen 7 §:n 1 momentin 2 kohtaan tehtäväksi lähinnä teknisluonteisen lisäyksen siitä, että myös ilmoitusaika talletetaan tietojärjestelmään. Puhelintunnisteella tarkoitettaisiin tässä kohdassa liittymän numeron ohella tietoa liittymän asennusosoitteesta ja tilaajasta tai käyttäjästä sekä tietoa tukiaseman sijainnista, jonka kautta matkaviestimellä tehty hätäilmoitus on ohjattu yleiseen televerkkoon.

7 §:n 1 momentin 3 kohdan tietoryhmänä olisi si tieto ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottajan ja tallettajan tiedoista nimi ja vastaanottoyksikkö aikoineen. Tiedot ovat tarpeellisia muun muassa tapahtumapäiväkirjan tietojen tallettajan selvittämiseksi ja oikeusturvan kannalta.

Valiokunta ehdottaa 7 §:n 1 momentin 4 kohdassa, että tietojärjestelmään saadaan kerätä ja tallettaa ilmoitukseen, tehtävään tai toimenpiteeseen liittyvän henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotipaikka, osoite ja puhelinnumero tai muu vastaava tieto, liityntä asiaan sekä kohteen yksilöintitiedot. Kaikkien henkilöön liittyvien 4 kohdassa mainittujen tietojen tallettaminen ei olisi aina

välttämätöntä. Tietojen tarpeellisuus ja laajuus voitaisiin arvioida tapauskohtaisesti. Kohdassa mainitulla kohteen yksilöintitiedolla tarkoitettaisiin esimerkiksi ajoneuvo- tai huoneistotietoja. Näihin tietoihin voitaisiin tarvittaessa liittää myös henkilöön liittyviä tietoja, esimerkiksi kohteen omistajan ja haltijan tiedot.

Valiokunta ehdottaa 7 §:n 1 momentin 5 kohdassa, että hätäkeskustietojärjestelmään saisi tallettaa tehtävää ja toimenpidettä koskevat tiedot, kuten tapahtuma- ja toimenpideseloste, aika, paikka, tehtävän kiireellisyysluokka ja vaarallisuus sekä muita yksittäiseen tehtävään liittyviä tarpeellisia tietoja. Hallituksen esityksen mukaan tietojärjestelmään saa tallettaa vain tehtävää suorittamaan lähetetyn yksikön toimenpiteitä koskevat tiedot siltä osin kuin se on tarpeellista hätäkeskuksen toiminnan seurantaa ja arviointia varten. Hallituksen esityksessä kuvattu tietojen laajuus ei ole riittävä eri toimialojen tarpeita ajatellen. Tietojärjestelmään on voitava tallettaa myös muun kuin pelkästään tehtävää suorittamaan lähetetyn yksikön toimenpiteitä koskevia tietoja. Tehtävän kiireellisyysluokalla tarkoitettaisiin päivystäjän hallinnonalakohtaisten ohjeiden perusteella määrittelemää tehtävän kiireellisyysluokkaa.

Valiokunta ehdottaa 7 §:n 1 momentin 6 kohdassa hallituksen esityksen 1 momentin 5 kohdan muuttamista siten, että tietoja saisi kerätä ja tallettaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta.

Turvallisuuden kannalta tarpeellisten henkilötietolaissa mainittujen arkaluonteisten tietojen tallettaminen olisi hallituksen esityksen mukaisen järjestelmän tapaan sallittua vain siltä osin kuin se olisi välttämätöntä, ei kuitenkaan yksittäisen tehtävän, vaan henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta. Henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja saisi tietojärjestelmään tallettaa kuitenkin ainoastaan silloin, kun tietojen tarpeellisuus on todettu yksittäisen tehtävän yhteydessä. Tietoja saisi tallettaa tällöinkin vain siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä. Henkilön omaan turvallisuuteen liittyviä

tietoja olisivat muun muassa tiedot siitä, että henkilöllä on sellainen sairaus tai vamma, mikä tehtävää hoitavan yksikön olisi tiedettävä käsitellessään kyseistä henkilöä, joka on esimerkiksi vahvassa päihtymistilassa poliisin suorittaman säilöönnoton yhteydessä. Tällöin poliisi voisi toimittaa henkilön välittömästi suoraan terveysviranomaisten huostaan. Henkilön vammaisuus- ja erityisesti liikuntakyvyttömyystiedoilla on merkitystä esimerkiksi tulipaloissa. Pelastusviranomaisten on syytä tietää, jos palavassa rakennuksessa on liikuntarajoitteinen henkilö, joka ei omin avuin pääse rakennuksesta ulos. Työturvallisuuteen vaikuttavia seikkoja olisivat esimerkiksi tiedot siitä, että toimenpiteen kohteeksi joutunut henkilö on aikaisemmin käyttäytynyt konkreettisesti tilanteessa poliisia kohtaan väkivaltaisesti tai uhkaillut poliisia aseella. Henkilön omaan turvallisuuteen tai työturvallisuuteen vaikuttavia tietoja tietojärjestelmään saisi tallettaa niiden yhteiskäyttöisyyden vuoksi ainoastaan hätäkeskuslaitos.

7 §:n 2 momentti (Uusi). Eri toimialojen tietojen sektorikohtaisuus on tarpeen toteuttaa myös uudessa tietojärjestelmässä. Tämän vuoksi uudessa 7 §:n 2 momentissa valiokunta ehdottaa, että rekisteriä pitävien ja käyttävien viranomaisten palveluksessa olevat henkilöt ovat oikeutettuja näkemään ja käsittelemään teknisen käyttöyhteyden avulla ainoastaan toimivaltuuksien sa rajoissa oman toimialansa tietoja ja tehtäviä päävastuullisen rekisterinpitäjän kanssa sovitulla tavalla. Tietojärjestelmä tulee rakentaa siten, että tiedot voidaan rajata toimiala- ja käyttöoikeuskohtaisesti. Henkilön oman turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta tulee olla kuitenkin kaikkien toimialojen yhteiskäytössä.

7 §:n 3 momentti. Valiokunta ehdottaa hallituksen esityksen 7 §:n 2 momenttiin, joka siirtyy lakiehdotuksen 7 §:n 3 momentiksi, tehtäväksi teknisluonteisen muutoksen siten, että säännöksessä viitataan 1 momentin 5 kohdan sijasta 1 momentin 6 kohtaan.

8 §. Tiedonsaantioikeus rekistereistä. Lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentin 12 kohta koskee muun muassa tietojen saamista pelastustoimilain 66 §:ssä tarkoitetuista kunnallisten hätäkeskusten hälytysrekistereistä. Koska 8 §:n 1 momentin 12 kohdan säännökset ovat tosiasialliselta sisällöltään osittain päällekkäisiä mainitun momentin 9 kohdan kanssa, valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin 12 kohdan muuttamista.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksessa ei ole mahdollistettu hätäkeskuksille tietojensaantia sosiaali- ja terveystoimen rekistereistä. Myös sosiaali- ja terveystoimen suoritusyksiköt, esimerkiksi sairaankuljetusyksikkö, voisivat kuitenkin saada hätäkeskustietojärjestelmässä olevia henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja käyttöönsä.

9 §. Tietojen luovuttaminen. Edellä 8 §:n 1 momentin 12 kohtaan ehdotetun muutoksen johdosta valiokunta ehdottaa 9 §:n 1 momenttiin muutosta, jonka mukaan tiedot, jotka hätäkeskus on saanut 8 §:n 1 momentin 1—8 ja 12 kohdan nojalla, saadaan luovuttaa vain poliisin toimintayksiköille.

Lakiehdotuksen 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan hätäkeskuksen poliisitoimen toimintayksiköltä vastaanottama tieto hälytystehtävän suorittamisesta voidaan 1 momentissa tarkoitettun salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa asianomaisen henkilörekisterin pitämisestä vastaavalle poliisiviranomaiselle. Valiokunta ehdottaa 9 §:n 2 momentin muuttamista siten, että kyseinen tieto voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla asianomaisen henkilörekisterin pitämisestä vastaavalle poliisiviranomaiselle.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi salassapidettävän tiedon ilmaisemisesta momentissa mainituissa tilanteissa. Tiedon saajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta olisi 9 §:n 3 momentin mukaan voimassa, mitä 1 momentissa säädetään. Pykälän 1 momentissa ei kuitenkaan säädetä tietojen salassapidosta tai vaitiolovelvollisuudesta. Tämä onkin asianmukaista ja vastaa sitä viranomaisten tietojen salassapitoa koskevien erityissäännösten välttämisen

periaatetta, jonka eduskunta ilmaisi viranomais-
ten toiminnan julkisuutta koskevaan lakiehdotukseen antamassaan vastauksessa (EV 303/1998 vp; HaVM 31/1998 vp).

Esillä olevan lakiehdotuksen 9 §:n perusteluista ilmenee, että pykälän 3 momentissa tarkoitettujen tietojen saajat voisivat olla myös viranomaisiin kuulumattomia yksityisiä. Lisäksi voidaan arvioida, että säännös ei myöskään rajoitu vain sellaisiin henkilöihin, joiden tiedonsaantioikeus perustuisi heidän asemaansa jonkin tietyn asian asianosaisina. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovelletaan lähtökohtaisesti viranomaisiin ja viranomaistoimintaan. Vaitiolovelvollisuus ulottuu sanotun lain 23 §:n 2 momentissa myös sellaiseen henkilöön, joka on saanut salassapidettäviä tietoja lain nojalla. Säännös koskee myös yksityisiä henkilöitä ja se kattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden lisäksi myös tietojen hyväksikäyttökiellon. Näin ollen valiokunta ehdottaa 9 §:n 3 momentin loppuosan muuttamista tiedon saajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden osalta viittaukseksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ään.

20 §. Voimaantulosäännös. Edellä 6 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa lausuttuun viitaten valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 20 §:ään liittäväksi uuden 3 momentin, jonka mukaan tämän lain 6 §:ää sovelletaan lain 11 §:n 1 momen-

tissa tarkoitettuihin hätäkeskuksiin viimeistään vuoden 2008 alusta lukien. Samalla hallituksen esityksen mukainen 3 momentti siirtyy lakiehdotuksen 4 momentiksi.

Edelleen lakiehdotuksen 4 momentiksi siirtävää momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että ennen lain voimaantuloa voitaisiin tehdä päätös hätäkeskusaluejaosta ja hätäkeskusten sijainnista.

Saadun selvityksen mukaan hätäkeskuslaki olisi perusteltua saattaa hallituksen esityksestä poiketen voimaan vuoden 2001 alusta, koska hätäkeskuslaitoksen perustaminen olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa vuoden 2001 alusta lukien. Kuitenkin on perusteltua, että aluejako ja keskusten sijainnit voidaan päättää suunnittelun kannalta riittävän varhaisessa vaiheessa jo ennen lain voimaantuloa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) ja

että hyväksytään viisi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset) .

Valiokunnan muutosehdotus

1.

Hätäkeskuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §
Lain soveltamisala

(1 mom. kuten HE)

Poiketen *siitä*, mitä edellä 1 momentissa säädetään, tätä lakia ei 7 §:ää lukuun ottamatta sovelleta hätäkeskustoimintaan Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kunnissa. Näiden kuntien hätäkeskustoiminnasta sekä velvollisuudesta perustaa hätäkeskus ja ylläpitää sitä on voimassa, mitä pelastustoimilaissa (561/1999) kuntien ylläpitämästä hätäkeskustoiminnasta säädetään. Poliisin hälytyskeskuksista tässä momentissa mainittujen kuntien alueilla on voimassa, mitä niistä poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992) tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

3 § (Kuten HE)

4 §

Hätäkeskuksen tehtävät

Hätäkeskuksen tehtävänä on vastaanottaa hätäilmoituksia, välittömiä poliisin toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia ja muita ihmisten, omaisuuden ja ympäristön turvallisuuteen liittyviä välittömiä toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia sekä välittää ne edelleen niille yksiköille, joille tehtävä voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuuluu. Lisäksi hätäkeskus toimii pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viestikeskuksena, tukee ja avustaa näiden viranomaisten tehtäviä hoitavia yksiköitä sekä hoitaa sille muussa laissa säädetty tehtävät.

(2 mom. kuten HE)

5 ja 6 § (Kuten HE)

7 §

Hätäkeskustietojärjestelmä

Hätäkeskustietojärjestelmä on pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen käytössä tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä valtakunnallinen tietojärjestelmä. Hätäkeskuslaitos on hätäkeskustietojärjestelmän päävastuullinen rekiste-

rinpitäjä. Poliisin osalta hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjä on poliisin ylijohdo. Rekisterin pitäjät vastaavat rekisteriin tallettamien tietojen virheettömyydestä sekä tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Myös muut hätäkeskustietojärjestelmän käyttäjät vastaavat osaltaan tietojen käsittelyn laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Rekisteriin saa kerätä ja tallettaa tämän lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä suorittaviin yksiköihin liittyviä tietoja, kuten valmius, kutsu, johtosuhteet, varustus, tehtäväalue, koko ja koostumus sekä muita vastaavia tietoja; (Uusi 1 kohta)

2) ilmoituksen tekoaika ja -tapa sekä sisältö puhelintunniste- ja osoitetietoineen sekä ilmoituksen nauhoite tai vastaava tekninen tallenne;

3) ilmoituksen, tehtävän tai toimenpiteen vastaanottajan ja tallettajan tiedoista nimi ja vastaanottoyksikkö aikoinen;

4) ilmoitukseen, tehtävään tai toimenpiteeseen liittyvän henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotipaikka, osoite ja puhelinnumero tai muu vastaava tieto, liityntä asiaan sekä kohteen yksilöintitiedot;

5) tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, kuten tapahtuma- ja toimenpideseloste, aika, paikka, tehtävän kiireellisyysluokka ja vaarallisuus sekä muita yksittäiseen tehtävään liittyviä tarpeellisia tietoja ;

6) henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta; henkilötiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta taikka henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoito- toimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia taikka tiedot sosiaalihuollon toimenpiteistä saadaan kuitenkin tallettaa vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta . (HE:n 5 kohta)

*Rekisteriä pitävien ja käyttävien viranomais-
ten palveluksessa olevat henkilöt ovat oikeutet-
tuja näkemään ja käsittelemään teknisen käyt-
töyhteyden avulla ainoastaan toimivaltuuksien-
sa rajoissa oman toimialansa tietoja ja tehtäviä
päävastuullisen rekisterinpitäjän kanssa sovit-
tavalla tavalla kuitenkin siten, että 1 momentin 6
kohdassa tarkoitetut tiedot ovat kaikille yhteis-
sessä kyselykäytössä. (Uusi 2 mom.)*

Tieto tulee poistaa henkilörekisteristä, kun se
ei ole enää rekisterin käyttötarkoituksen kannal-
ta tarpeellinen, kuitenkin viimeistään viiden
vuoden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta.
Henkilön omaan turvallisuuteen tai työturval-
lisuuteen liittyviä 1 momentin 6 kohdassa tar-
koitettuja tietoja ei kuitenkaan poisteta, jos tie-
tojen edelleen säilyttäminen on todettu tietojen
käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliseksi vii-
den vuoden kuluessa niiden tallentamisesta tai
edellisestä tietojen tarpeellisuuden toteamisesta.
Tietojen tarpeellisuuden toteamisesta on teh-
tävä merkintä. (HE:n 2 mom.)

8 §

Tiedonsaantioikeus rekistereistä

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöön kuuluvalla
on hätäkeskukselle laissa säädettyjen tehtävien
suorittamiseksi oikeus viranomaisten toiminnan
julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) sääde-
tyn salassapitovelvollisuuden estämättä saada
tehtävän alkutoimenpiteiden tai työturvallisuus-
varmistamiseksi taikka asianomaisen yksi-
kön tukemiseksi tarpeellisia tietoja maksutta
asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitulla
tavalla. Tässä tarkoituksessa voidaan saada:

(1—11 kohta kuten HE)

12) tietoja (*poist.*) poliisin henkilörekiste-
reistä annetun lain (509/1995) 6 (*poist.*) ja 7
§:ssä tarkoitetuista poliisin hälytyskeskuksen
toimintaa varten perustetuista henkilörekiste-
reistä.

(2 mom. kuten HE)

9 §

Tietojen luovuttaminen

Edellä 7 ja 8 §:ssä tarkoitettuja tietoja voi-
daan viranomaisten toiminnan julkisuudesta an-
netussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuus-
den estämättä luovuttaa poliisi- tai pelastusyksi-
kölle taikka muulle yksikölle, jonka hätäkeskus
on hälyttänyt tai jota varten tieto on yksikön
pyynnöstä hankittu. Tiedot voidaan luovuttaa
myös poliisin hälytyskeskukselle ja kuntien yllä-
pitämälle hätäkeskukselle teknisen käyttöyhtey-
den välityksellä. Tiedot, jotka hätäkeskus on
saanut 8 §:n 1 momentin 1—8 ja 12 kohdan no-
jalla, saadaan luovuttaa vain poliisin toimintayk-
sikölle. Vastaavasti 8 §:n 1 momentin 9 kohdan
nojalla vastaanotetut tiedot saadaan luovuttaa
vain pelastustoimen yksikölle.

Hätäkeskuksen poliisitoimen toimintayksi-
költä vastaanottama tieto hälytystehtävän suorit-
tamisesta voidaan 1 momentissa tarkoitetun sa-
lassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa *tek-
nisen käyttöyhteyden avulla* asianomaisen hen-
kilörekisterin pitämisestä vastaavalle poliisivi-
ranomaiselle. Samoin voidaan pelastustoimen
toimintayksiköltä vastaanotettu tieto luovuttaa
teknisen käyttöyhteyden avulla pelastusviran-
omaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle.

Edellä tarkoitetun salassapito- ja vaitiolovel-
vollisuuden estämättä voidaan luovuttaa tieto,
jonka ilmaiseminen on yksittäistapauksessa tar-
peen hengen tai terveyden suojaamiseksi tai
huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon
välttämiseksi, jolloin tiedon saajan salassapito-
ja vaitiolovelvollisuudesta on vastaavasti voi-
massa, mitä *siitä viranomaisten toiminnan julki-
suudesta annetun lain (621/1999) 23 §:ssä* sää-
detään.

10—19 §
(Kuten HE)

20 §

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tämän lain 6 §:ää sovelletaan lain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin hätäkeskuksiin viimeistään vuoden 2008 alusta lukien. (Uusi 3 mom.)

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa. Ennen lain voimaantuloa voidaan lisäksi tehdä päätös lain 5 §:n 1 momentin mukaisesta hätäkeskusaluejaosta ja määrätä lain 5 §:n 2 momentin mukaisesti hätäkeskusten sijainti. (HE:n 3 mom.)

Valiokunnan lausumaehdotukset:

1. Eduskunta edellyttää, että pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistapaa arvioidaan yhdistetystä hätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella eduskunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä annettavalla selvityksellä.
2. Eduskunta edellyttää, että hätäkeskusalueita määriteltäessä pääsääntöisesti noudatetaan maakuntajakolakeja, kuitenkin niin, että hätäkeskuksen toimialue voi tarkoituksenmukaisuuden niin vaatiessa ulottua myös yli maakuntarajan ja että hätäkeskusten sijaintipaikkoja valittaessa tulee ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet, erityisesti etäisyys-, kieli- ja työllisyysnäkökohdat sekä toimitilojen asettamat erityistarpeet. Lisäksi eduskunta edellyttää, että eduskunnalle annetaan selvitys alue-

jaon ja sijaintipaikkojen ratkaisuperusteista ennen päätöksentekoa.

3. Eduskunta edellyttää, että selvitetään hätäkeskuksissa työskentelevän henkilöstön eläketurvan yhtenäistämismahdollisuudet uudistuksessa valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurvaa heikentämättä.
4. Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan hätäpuheluja koskevien yksilöintitietojen maksuttomuudesta teleyrityksille aiheutuvia kustannuksia.
5. Eduskunta edellyttää hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen ja sen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle viimeistään vuoden 2007 loppuun mennessä uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon, jossa arvioidaan muun ohella hätäkeskuspalvelujen saatavuutta, hätäkeskusten mahdollisuutta palvella sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti, tietojärjestelmien toimivuutta, henkilötietojen käsittelyä koskevia kysymyksiä, henkilöstön ammattitaitoa erityisesti henkilötietojen käsittelyssä ja pääkaupunkiseudun erillisjärjestelmää.

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
 vpj. Pertti Turtiainen /vas
 jäs. Rainer Erlund /erl
 Rakel Hiltunen /sd
 Ulla Juurola /sd
 Esko Kurvinen /kok
 Kari Kärkkäinen /skl
 Paula Lehtomäki /kesk

Hannes Manninen /kesk
 Kirsi Ojansuu /vihr
 Aulis Ranta-Muotio /kesk
 Pekka Ravi /kok
 Arto Seppälä /sd
 Kari Urpilainen /sd
 vjäs. Pertti Hemmilä /kok
 Valto Koski /sd

HaVM 8/1999 vp — HE 87/1999 vp

Pekka Nousiainen /kesk.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallintovaliokunta on päättänyt puoltamaan hallituksen esitystä hätäkeskuslaiksi ja pelastustoilain muuttamiseksi. Rahoitusjärjestelmän osalta esitys merkitsee pääkaupunkiseudun kuntien joutumista epäoikeudenmukaiseen asemaan. Lain valmistelun yhteydessä pääkaupunkiseudun kuntien ja sisäasiainministeriön kesken on sovittu siitä, että pääkaupunkiseudun hätäkeskuksen säilyessä kunnallisena toimintana kyseiset kunnat vastaavat toimintakuluista kokonaisuudessaan. Hallituksen esitys lähtee siitä, että tämän lisäksi pääkaupunkiseudun kuntien valtionosuuksia vähennetään määrällä, joka vastaa näiden kuntien osuutta yleisen valtionosuuden leikkauksista. Arvioitu summa on noin 23 miljoonaa markkaa. Näin pääkaupunkiseudun kunnille aiheutuu hätäkeskuksen ylläpidosta kaksinkertaiset kustannukset.

Edellä olevan perusteella esitän hallintovaliokunnan mietintöön vastalauseeni. Mielestäni hallituksen esitystä tulisi muuttaa siten, että pääkaupunkiseudun kuntien yleisen valtionavun leikkaus tulee niille korvattavaksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että 1. lakiehdotus hyväksytään hallintovaliokunnan mietinnön mukaisena ja

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 42 § hyväksytään muutettuna seuraavasti:

42 §

Hätäkeskukset

(1—3 mom. kuten HaVM)

Pääkaupunkiseudun kunnille maksetaan hätäkeskuksen ylläpitämisestä korvauksena vuosittain vuodesta 2001 alkaen se määrä, joka vastaa hätäkeskuslain voimaantulon johdosta tehtyä kunnan yleisen valtionosuuden vähennystä vuodelle 2001 vahvistettujen perusteiden mukaan. Päätöksen korvauksesta tekee sisäasiainministeriö ilman erillistä hakemusta. Korvausta tarkistetaan kustannustason muutoksesta johtuen siten kuin kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 3 ja 4 §:ssä säädetään. (Uusi 4 mom.)

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1999

Rakel Hiltunen /sd